

Rahandusministri määruse
„Krüptovaraturu osalise, lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali ja
lepinguriigi varapõhiste tokenite emitendi Eesti filiaali aruannete sisu, vormid,
koostamise metoodika ja esitamise kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse krüptovaraturu seaduse (edaspidi *KrüTS*) § 15 lõike 8 alusel. Selle kohaselt on valdkonna eest vastutavale ministrile antud volitus kehtestada Finantsinspeksioonile esitatavate krüptovaraturu osalise, lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali ja lepinguriigi varapõhiste tokenite emitendi Eesti filiaali regulaarsete järelevalveliste aruannete sisu, vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord.

Järelevalveline aruandlus on vajalik, et tagada krüptovaraturu turvaline, läbipaistev ja vastutustundlik toimimine ning vältida olukordi, mis võivad kahjustada nii investoreid, finantssektori mainet kui ka majanduse stabiilsust. Määrusega kehtestatakse nõuded krüptovarateenuse osutaja ning lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi Eesti filiaalide aruannetele. Aruannete koostajate halduskoormuse tasakaalus hoidmiseks on aruannete väljatöötamisel lähtutud järelevalvevajadustest ja proportsionaalsuse põhimõttest, võttes arvesse, et aruannetes nõutakse üksnes sellist teenusespetsiifilist teavet, mis ei ole vahetult avalikest registritest kättesaadav ning mis on vajalik järelevalveasutuse ülesannete täitmiseks. Samuti on arvestatud Eesti Panga andmevajadustega, eelkõige mitteresidentide kohta andmete esitamisel ja klientide liigitamise põhimõtete osas, mida Eesti Pank vajab statistika ning maksebilansi koostamiseks.

Eelnõu on koostanud Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna nõunik Kristiina Kubja (Kristiina.Kubja@fin.ee, 5885 1398) ja sama osakonna juhataja asetäitja Thomas Auväärt (Thomas.Auväärt@fin.ee). Eelnõu aluseks on võetud Finantsinspeksiooni poolt ette valmistatud eelnõu kavand. Finantsinspeksiooni kavand nägi ette aruandlusnõuded ka varapõhise tokeni ja e-raha tokeni emitentidele, kuid käesolev määruse eelnõu neid nõudeid ei reguleeri (vt selgitust seletuskirja punktis 2).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, 5885 1493) ja keeleliselt toimetanud sama osakonna keeleteimetaja Heleri Piip (Heleri.Piip@fin.ee, 5303 2849).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Taust. 2024. aasta 1. juulil jõustus KrüTS, mille kohaselt teeb krüptovaraturu üle järelevalvet Finantsinspeksioon. Järelevalve jaoks on oluline omada ajakohast ja asjakohast teavet krüptovaraturu osaliste tegevuse, riskipositsioonide ja kliendiprofiilide kohta.

Krüptovaraturu osalised on määratletud KrüTS §-s 2 järgmiselt:

- 1) krüptovarateenuse osutajad;
- 2) varapõhise tokeni emitendid, e-raha tokeni emitendid ja muu krüptovara emitendid;

3) muu krüptovara pakkujad ja muu krüptovara kauplemisele võtmist taotlevad isikud, välja arvatud siis, kui nad ei kuulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114¹ (edaspidi *MiCA määrus*) kohaldamisalasse.

Määrusega kehtestatakse aruandlus krüptovaraturu osalistest üksnes krüptovarateenuse osutajale. Kuna krüptovarateenuse osutajal on lubatud krüptovarateenuseid osutada kogu Euroopa Liidus asutamisoiguse, sealhulgas filiaali kaudu, või teenuste osutamise vabaduse alusel, kehtestatakse aruandluskohustus ka teise lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaalile. Samuti teise lepinguriigi varapõhise tokeni emitentide Eesti filiaalile.

Muud krüptovaraturu osalised, varapõhise tokeni emitendid ja e-raha tokeni emitendid, on juba kohustatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2024/2902² alusel esitama Finantsinspeksioonile järelevalvelisi aruandeid viidatud määruse lisades 1 ja 2 esitatud andmevormide põhjal. Kuna viidatud rakendusmääruse alusel esitatav teave ei kata ära pädevate asutuste ja Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse (edaspidi *EBA*) andmevajadust järelevalve teostamiseks, koostas EBA suunise, et täpsustada aruandevorme, mida emitendid peaksid kasutama pädevatele asutustele ja EBA-le vajaliku teabe esitamiseks. Eelkõige tuvastas EBA andmelüngad, mis lahendamata jättes takistaksid järelevalvet emitentide omavahendite ja likviidsusnõuete täitmise üle vastavalt MiCA määrusele. Selleks võttis EBA vastu suunise EBA/GL/2024/16³ vormide kohta, mis aitavad pädevatel asutustel täita oma järelevalveülesandeid seoses emitentide vastavusega määruse (EL) 2023/1114 (MiCA) III ja IV jaotise nõuetele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010⁴ artikli 16 lõike 3 kohaselt võtavad pädevad asutused ja finantsturu osalised mis tahes meetmeid, et suuniseid järgida. MiCA määruse artikli 94 lõike 1 punkti a kohaselt on pädevatel asutustel volitus nõuda, et kõik isikud esitaksid teabe ja dokumendid, mida pädevad asutused peavad oma ülesannete täitmiseks vajalikuks. Osutatud suunise punkti 5 kohaselt määrab see suunis kindlaks teabe sisu ja ühtsed vormingud, mida pädevad asutused kasutavad teabe esitamisel oma järelevalvevolituste teostamisel vastavalt määruse (EL) 2023/1114 (MiCA) artikli 94 lõike 1 punktile a ning III ja IV jaotisele, ning mida EBA kasutab oma järelevalvevolituste teostamisel sama määruse artikli 122 alusel. Seega teabe esitamise kohustus tuleb MiCA määrusest ja teabe sisu aitab täpsustada suunis. Suunise punkt 6 sätestab, et neid suuniseid kohaldatakse pädevate asutuste järelevalvevolituste teostamisel tagamaks, et varaga seotud tokenite ja e-raha tokenite emitendid täidavad määruse (EL) 2023/1114 (MiCA) III ja IV jaotises sätestatud nõudeid.

Järelevalvelise aruandluse eesmärk. Regulaarne aruandlus võimaldab kontrollida, kas ettevõtjad järgivad neile kehtestatud nõudeid. Regulaarne info kogumine aitab osutada ebapiisavale riskijuhtimisele, kliendivahendite kaitse puudujääkidele ja muudele probleemidele. Õigeaegne info teenuseosutajate tegevuse kohta aitab järelevalvel hinnata, kas ettevõtjad täidavad usaldatavusnõudeid, on jätkusuutlikud, hoiavad kliendivarasid nõuetekohaselt, tegutsevad ausalt ja läbipaistvalt. Lisaks loob standardiseeritud aruandlus võimaluse võrrelda eri teenuseosutajate tegevust, hinnata turutrende.

¹ EUR-Lex - 02023R1114-20240109 - EN - EUR-Lex

² Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2902, 20. november 2024, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 kohaldamiseks rakenduslikud tehnilised standardid selliste varapõhiste tokenite ja e-raha tokenite aruandlusega seoses, mis on nomineeritud muus kui liikmesriigi ametlikus vääringus

³ <https://www.eba.europa.eu/risk-and-data-analysis/reporting-frameworks>

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010, 24. november 2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ

2024. aasta 30. juunil rakendunud MiCA määrus ei reguleeri krüptovarateenuse osutajate järelevalvelist aruandlust ega ka lepinguriigi filiaalidega seotud aruandlust. MiCA määruse artikli 94 lõikes 1 sätestatud pädevate asutuste õiguste nimekiri ei ole ammendav, võimaldades liikmesriigil ette näha ka muid järelevalvelisi meetmeid. Kooskõlas MiCA määruse artikli 94 lõike 1 punktiga a on järelevalve teostamiseks vajaliku teabe kogumine üks järelevalvelistest meetmetest. Seetõttu volitatakse ministrit vajadusel kehtestama regulaarsete järelevalveliste aruannete sisu, vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord, et tagada krüptovaraturu osaliste ja filiaalide järelevalveks vajaliku teabe olemasolu ka ulatuses, mis ei ole MiCA määruse või selle alusel kehtestatud õigusaktidega reguleeritud.

Täpsemad selgitused määruse normide kohta. Määruse väljatöötamisel on võetud arvesse seadusest tulenevad kohustused järelevalve teostamisel krüptovaraturu osalise, lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali ja lepinguriigi varapõhiste tokenite emitendi Eesti filiaali üle. Aruannete vormid koos selgitustega on esitatud määruse lisades. Aruannete väljatöötamisel on kasutanud klientide ja vara liikide puhul varasemalt järelevalvelistes aruannetes kasutatud määratlusi, et tagada erinevate finantssektori turuosaliste andmete võrreldavus. Aruanded ei sisalda isikupõhist teavet, mistõttu üksikute isikute identifitseerimine ei ole võimalik; andmed esitatakse anonüümselt ja koondatult.

Paragrahviga 1 määratakse reguleerimisala, milleks on Eestis tegutseva krüptovarateenuse osutaja, lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali ja lepinguriigi varapõhiste tokenite emitendi Eesti filiaali regulaarsete järelevalveliste aruannete sisu, vormid, koostamise metoodika ja esitamise kord.

Sarnaselt teistele finantsjärelevalve subjektidele peavad krüptovaraturu osalised lisaks aastaaruandele esitama Finantsinspeksioonile ka järelevalvega seotud aruandlust. KrüTS §-ga 15 on sätestatud turuosaliste aruandekohustus ning järelevalveliste aruannete esitamise periood: regulaarsete järelevalveliste aruannete periood on kvartal või aasta ning aruanded tuleb esitada Finantsinspeksioonile 20 päeva jooksul pärast aruandeperioodi lõppu. Seaduses ei ole täpsemalt kirjeldatud aruannete esitamise korda, mistõttu aruannete vormid, koostamise metoodika ning esitamise korra kehtestab vastavalt seadusele minister määrusega. Seega on käesoleva määrusega kehtestatud nii aruannete esitamise kord ehk vastavad turvameetmed, kui ka aruannetes esitatavad täpsemad andmed ning nende esitamise vorm.

Paragrahvis 2 tuuakse välja krüptovarateenuste osutajate, sealhulgas filiaalide aruandluskohustus.

Lõige 1. MiCA määruse tegevusloaga krüptovarateenuse osutaja on kohustatud koostama ja Finantsinspeksioonile esitama bilansi aruande, kasumiaruande, krüptovarateenuste aruande, krüptovarateenuse osutaja klientide vara aruande, usaldatavusnõuete aruande ning krüptovarateenuse osutaja finantsvarade aruande.

Need aruanded on üldistatuna krüptovaraturu osalise üldist majanduslikku seisundit kajastavad aruanded (bilanss ja kasumiaruanne) ning krüptovaraturul tegutsemisega seotud aruanded (osutatud teenuste aruanne, klientide vara aruanne, usaldatavusnõuete aruanne, finantsvarade aruanne). Aruannete koostamisel tuleb lähtuda määruse lisades esitatud aruannete struktuurist (vormidest).

Lõiked 2 ja 3 näevad ette erisused sellistele krüptovarateenust osutavatele isikutele, kelle põhitegevus on muu tegevus ning neil on Finantsinspeksiooni või Euroopa Keskpanka antud muu tegevusluba – nt krediidasutus, makseasutus, e-raha asutus, investeerimisühing, eurofondi või alternatiivfondi fondivalitseja, väärtpaberite keskdepositoorium, reguleeritud väärtpaberituru korraldaja. Tegemist on KrüTS § 6 ja MiCA määruse artikli 60 lõigete 2–6 alusel krüptovarateenuse osutamiseks õigust omavate finantssektori ettevõtjatega, aga ka näiteks makseasutusega, kes kehtivate reeglite alusel peab krüptovarateenuse osutamiseks eraldi tegevusloa taotlema. Eelviidatud finantssektori ettevõtjad peavad Finantsinspeksioonile esitama üksnes krüptovarateenuse osutamisega seotud aruanded (teenuse aruanne, klientide vara aruanne, usaldatavusnõuete aruanne). Lisaks peavad nad finantsvarade aruandes esitama ainult andmed krüptovara vormis oleva vara kohta. Eesmärk on täpsustada, et juba tegutsevatele finantssektori ettevõtetele ei kohaldata kõiki määruse sätteid (aruandeid), kuna nende suhtes kohalduvad eriseadused juba reguleerivad teatud valdkondi. Sealjuures, kui selline finantssektori ettevõtja esitab muu õigusakti alusel Finantsinspeksioonile regulaarselt omavahendite aruannet, siis kohaldub talle käesoleva määruse alusel usaldatavusnõude aruande asemel usaldatavusnõuete lihtsustatud aruande koostamise ja esitamise kohustus. Näiteks esitavad usaldatavusnõuete kohta aruandeid krediidasutused, investeerimisühingud, fondivalitsejad, e-raha asutused, makseasutused, kuid nendes aruannetes ei esitata teavet, mis on piisav krüptovarateenuse osutaja järelevalveks. Lihtsustatud korras aruandluse kehtestamine vähendab halduskoormust.

Lõikes 4 tuuakse välja lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali aruandluskohustus. Krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaal peab esitama järelevalve eesmärgil Finantsinspeksioonile bilansi aruande, kasumiaruande, krüptovarateenuste aruande, krüptovarateenuse osutaja klientide vara aruande ja krüptovarateenuse osutaja finantsvarade aruande. Hetkel ei ole ühtegi lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja filiaali Eestis registreeritud.

Paragrahvis 3 sätestatakse krüptovarateenuse osutaja aruannete koostamise põhimõtted ja alused.

Bilansi aruande ja kasumiaruande koostamisel mõõdetakse ja kajastatakse vara, kohustused, omakapital, tulud ja kulud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardite või Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu määrmuses 1606/2002/EÜ rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite (IFRS) kohaldamise kohta (EÜT L 243, lk. 1–4) sätestatud korra kohaselt Euroopa komisjoni poolt vastu võetud rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, võttes arvesse määrmuses toodud erisusi. Seega on krüptovarateenuste osutajatel võimalik valida, kas koostada oma finantsaruandeid lähtudes Eesti finantsaruandluse standarditest või rahvusvahelistest raamatupidamisstandarditest (IFRS). Eesti finantsaruandluse standard on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev avalikkusele suunatud finantsaruandluse nõuete kogum, mille põhinõuded kehtestatakse raamatupidamise seadusega ning mida täpsustab sama seaduse § 34 lõike 4 alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määrus (toimkonna juhend).

Lõiked 2–4. Bilansi aruandes, klientide vara aruandes, usaldatavusnõuete aruandes, usaldatavusnõuete lihtsustatud aruandes ja finantsvarade aruandes esitatakse andmed aruandeperioodi lõpu seisuga (seis kindlal kuupäeval). Kasumiaruandes esitatakse andmed kumulatiivselt aruandeaasta algusest alates aruandeperioodi lõpu seisuga ehk ei esitata mitte ainult viimase perioodi tulemus. Krüptovarateenuste aruandes esitatakse andmed aruandeperioodi kohta.

Lõige 5. Aruannetes kajastatud andmed esitatakse eurodes ja täisühikutes, kui määrusest ei tulene teisiti.

Lõige 6. Välisvaluutas fikseeritud summad arvutatakse ümber eurodesse aruandeperioodi viimase tööpäeva Euroopa Keskpanga kursiga.

Lõige 7. Selleks, et ühes valdkonnas tegutsevate äriühingute aruanded oleksid koostatud samu arvestuspõhimõtteid järgides ning omavahel võrreldavad, täpsustatakse § 3 lõikes 8, et kasumiaruandes näidatakse õiglasel väärtuses mõõdetavate finantsinvesteeringutega seotud tekkepõhiselt arvestatud intressid ning välja kuulutatud dividendid intressitulude ja finantstulude ja -kulude vastavatel alamkirjetel.

Paragrahvi 4 kohaselt peab lepinguriigi varapõhise tokeni emitendi Eesti filiaal koostama ja Finantsinspeksioonile esitama emiteeritud varapõhiste tokenite aruande. Aruande struktuur ja selgitused on esitatud määruse lisas 7.

Paragrahviga 5 määratletakse aruandeperiood ja aruandekuupäevad. Aruandeperiood on kvartal ning aruandekuupäevad on 31. märts, 30. juuni, 30. september ja 31. detsember. KrüTS § 15 lõike 5 kohaselt on Finantsinspeksioonile esitatavate regulaarsete järelevalveliste aruannete periood kvartal või aasta ning aruanded tuleb esitada Finantsinspeksioonile 20 päeva jooksul pärast aruandeperioodi lõppu. Kui aruande esitamise viimane kuupäev on puhkepäev, esitatakse regulaarne aruanne hiljemalt puhkepäevale järgneval esimesel tööpäeval.

Paragrahvis 6 sätestatakse nõuded aruannete esitamisele XML formaadis. Aruanded esitatakse Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni andmekogumisportaali kaudu elektrooniliselt XML-s (*eXtensible Markup Language*) vormindatud dokumendina. Aruandekohuslased on kohustatud aruannete esitamisel järgima tehnilisi nõudeid, mis on avaldatud Finantsinspeksiooni veebilehel andmekogumise portaalis. Tegemist on Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni ühtse elektroonilise aruannete vastuvõtmise ja töötlemise rakendusega. See on iseteeninduskeskkond, kus saab esitada aruandeid, hallata kasutajaid ja nende kontaktandmeid ning ettevõtte võtmeid, jälgida aruannete menetlemise seis, suhelda aruandluse adressaadiga, tellida enda e-postile teavitusi jne. Juhendid on kättesaadavad andmekogumisportaalis. Lõikes 3 on esitatud aruannete koodid, mida tuleb aruannete esitamisel kasutada.

Aruande valdkonda kuuluvate andmete puudumise korral esitatakse tühi aruanne.

Paragrahvis 7 sätestatakse esimene aruandeperiood. Esimene aruanne tuleb esitada 2026. aasta esimese kvartali kohta. Kui krüptovarateenuse osutaja on saanud tegevusloa või õiguse krüptovarateenuse osutamiseks aruandeperioodi keskel, siis algab krüptovarateenuse aruande esimene aruandeperiood tegevusloa või õiguse saamise hetkest ja kestab selle aruandeperiood lõpuni. Näiteks, kui tegevusluba saadi 1. veebruaril, siis esimese aruande aruandeperiood on 1. veebruar kuni 31. märts.

Määruse lisades 1–8 on esitatud aruannete vormid ja täitmise selgitused.

Lisas 1 krüptovarateenuse osutaja bilansi aruandega määratakse aruande esitamisel kasutatavate bilansi kirjade identifikaatorid ja esitatakse kirjade sisu selgitused koos viidetega Raamatupidamise Toimkonna juhenditele. Krüptovarateenuse osutaja bilansi skeemi aluseks

on raamatupidamise seaduse lisas 1 kehtestatud bilansi skeem. Raamatupidamise seaduse kohaselt võib aga lähtudes olulisuse printsiibist ebaolulisi kirjeid avaldada summeeritult. Samuti on lubatud täpsustada bilansikirjete nimetusi, lisada täiendavaid kirjeid ja kirjete alaliigendusi, kui see tuleb kasuks bilansi informatiivsusele. Seetõttu on bilansi skeemi kohandatud arvestades krüptovarateenuse osutaja tegevuse eripära ning lähtuvalt järelevalve teostamise andmevajadustest.

Järelevalvelisel eesmärgil on bilansi kirjet „Raha ja rahalähendid“ täiendatud ühe täpsustava kirjega. Kirje „sealhulgas klientide vahendid“ lisamise eesmärk on saada ülevaade, kui suures koguses on krüptovarateenuse osutaja valduses klientide vahendeid, kui krüptovarateenuse osutaja kajastab klientide vahendeid oma bilansis. Kirjet „Lühiajalised finantsinvesteeringud“ on lähtuvalt järelevalvelistest andmevajadustest samuti muudetud. Alamkirje „sh krüptovara“ on lisatud, et saada ülevaade krüptovarateenuse osutaja enda investeeringutest krüptovarasse. Lisaks on järelevalvelistest andmevajadustest lähtuvalt muudetud kirjet „Varud“ alamkirjega „sh krüptovara“, et teada saada krüptovara varude maht, kui krüptovarateenuse osutaja kajastab sellel kirjel krüptovara oma bilansis.

Bilansi kirjet „Pikaajalised finantsinvesteeringud“ on täiendatud kirjega „sh krüptovara“, et teada saada pikaajalistest investeeringutest krüptovarasse, kui krüptovarateenuse osutaja kajastab sellel kirjel krüptovara oma bilansis. Täiendavalt on lisatud alamkirje „sh krüptovara“ kirje „Immateriaalse põhivara“ alla, et teada krüptovara mahtu põhivara kirjel, kui krüptovarateenuse osutaja kajastab sellel kirjel krüptovara oma bilansis.

Järelevalvelisel eesmärgil on lisatud kirje „Võlad ja ettemaksed“ alla alamkirje „Krüptovara“, kus kajastatakse krüptovara kujul kohustised hoolimata sellest, millisel bilansi kohustiste kirjel kajastab krüptovarateenuse osutaja neid oma raamatupidamise aastaaruandes. Pikaajaliste kohustuste alla on ka lisatud alamkirje „Krüptovara“, et teada saada krüptovara kujul pikaajalised kohustised hoolimata sellest, millisel bilansi kohustiste kirjel kajastab krüptovarateenuse osutaja neid oma raamatupidamise aastaaruandes.

Lisas 2 kehtestatakse krüptovarateenuse osutaja kasumiaruande, määratakse aruande esitamisel kasutatavate kasumiaruande kirjete identifikaatorid ja esitatakse kirjete sisu selgitused. Sarnaselt bilansiga võib kasutatava kasumiaruande skeemi kirjete nimetusi täpsustada, samuti võib neid täiendavalt liigendada, kui see tuleb kasuks aruande loetavusele. Lähtuvalt krüptovarateenuse osutaja tegevuse spetsiifikast täiendatakse kasumiaruande rida „Müügitulu“ kahe reaga: „sh müügitulu krüptovarateenuse osutamisest“ ja „sh mitteresidentidelt“. Selline eristus võimaldab krüptovarateenuse osutaja puhul, kelle kliendiks võivad olla nii residendid kui ka mitteresidendid, saada ülevaadet just mitteresidentist klientidelt saadud krüptovarateenuse osutamise tulu kohta. Lisatud on ka kirje „Tööjõukulud“ alamkirjed ja moodustatud finantstulusid-kulusid koondav kirjete kogum.

Lisas 3 kehtestatakse osutatud krüptovarateenuste aruande. Aruande eesmärgiks on teada saada milliseid teenused, kellele ja mis väärtuses esitatakse ning millised on peamised krüptovarad, mida tehingutes kasutatakse.

Teenuse liigitamisel on aluseks MICA määruse artikli 3 punktis 16 sätestatud krüptovarateenuste loetelu (teenused on defineeritud punktides 17–26):

- a) krüptovara hoidmine ja haldamine kliendi nimel;
- b) krüptovara kauplemisplatvormi korraldamine;
- c) krüptovara vahetamine raha vastu;

- d) krüptovara vahetamine muu krüptovara vastu;
 - e) krüptovaraga seotud korralduste täitmine kliendi nimel;
 - f) krüptovara pakkumise korraldamine;
 - g) krüptovaraga seotud korralduste vastuvõtmine ja edastamine kliendi nimel;
 - h) krüptovara kohta nõu andmine;
 - i) krüptovaraportfelli valitsemine;
 - j) krüptovaraülekande teenuse osutamine kliendi nimel.
- Sealjuures liigituvad teatud teenused omakorda ostu- ja müügitehinguteks.

Lisateavet kliendi liigi klassifitseerimiseks leiab Eesti Panga veebilehelt „Juhised institutsioonide klassifitseerimiseks“⁵.

Krüptovara DTI kood on rahvusvaheline standard tokenite identifitseerimiseks. See on loodud Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO) raamistikus, täpsemalt standardi ISO 24165 alusel.

Krüptovara nimetus – valges raamatus tuleb näidata tokeni lühend või tähis. See tuleb esitada ka aruandes. Näiteks bitcoini akronüüm on BTC. Kui token ei ole avaldatud valge raamatu alusel või tokenil ei ole akronüümi, siis tuleb esitada tokeni täispikk nimetus.

Lisas 4 kehtestatakse klientide vara aruanne. Aruande eesmärgiks on järelevalve teostamiseks vajalike andmete kogumine krüptovarateenuse osutajale ja lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaalile usaldatud klientide vara kohta varaliikide lõikes. Aruandes näidatakse kõik krüptovarateenuse osutajate ja lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja Eesti filiaali poolt hoitavad klientide varad varaliikide lõikes aruandeperioodi lõpus, eristades, kus paikneb tegelikult kliendi vara, kliendiprofiil, kust riigist on klint, klientide arv, vara jääk ja vara rühm.

Lisaga 5 kehtestatakse usaldatavusnõuete aruanne, määratakse aruande esitamisel kasutatavate usaldatavusnõuete aruande kirjade identifikaatorid ja esitatakse kirjade sisu selgitused. Aruande eesmärk on andmete saamine usaldatavusnõuete ja usaldatavusnõuete minimaalsuuruse nõude täitmise kontrollimiseks. Usaldatavusnõuete aruandes esitatakse krüptovarateenuse osutajate usaldatavusnõuete koostisosad ning usaldatavusnõuete minimaalsuurus vastavalt arvutuste aluseks olevale meetodile.

Lisaga 6 kehtestatakse usaldatavusnõuete lihtsustatud aruanne, määratakse aruande esitamisel kasutatavate usaldatavusnõuete lihtsustatud aruande kirjade identifikaatorid ja esitatakse kirjade sisu selgitused. Usaldatavusnõuete lihtsustatud aruande eesmärk on andmete saamine krüptovarateenuse osutajate usaldatavusnõuete ja usaldatavusnõuete minimaalsuuruse täiendavate nõuete täitmise kontrollimiseks. Usaldatavusnõuete lihtsustatud aruandes esitatakse krüptovarateenuse osutajate usaldatavusnõuete koostisosad ning usaldatavusnõuete minimaalsuurus vastavalt arvutuste aluseks olevale meetodile.

Lisaga 7 kehtestatakse emiteeritud tokenite aruanne filiaalidele. Aruandes esitatakse kõik lepinguriigi varapõhiste tokenite emitendi Eesti filiaali kaudu emiteeritud varapõhised tokenid. Ühe reana näidatakse nende emiteeritud varapõhiste tokenite omanike arv, tokenite arv ja tokenite väärtus, mille nimetus langeb kokku. Tokenite väärtus kokku näidatakse eurodes ümardatuna täisühikuteni aruandeperioodi lõpu seisuga. Välisvaluutas fikseeritud summad

⁵ [Juhised institutsioonide klassifitseerimiseks | Eesti Pank](#)

arvutatakse ümber eurodesse aruandeperioodi viimase tööpäeva Euroopa Keskpanka kursiga, kui määrusest ei tulene teisiti.

Lisaga 8 kehtestatakse krüptovarateenuse osutaja finantsvarade aruanne. Aruande eesmärk on krüptovarateenuse osutaja finantsvarade kohta vajalike andmete saamine jälgimaks krüptovarateenuse pakkumist. Aruandes näidatakse krüptovarateenuse osutaja vara, mida ta kajastab oma bilansis.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas MICA määrusega, mille artikli 94 lõike 1 punkti 1 kohaselt on pädevatel asutustel õigus nõuda, et kõik isikud esitaksid teabe ja dokumendid, mida pädevad asutused peavad oma ülesannete täitmiseks vajalikuks. Lõige 6 kohustab liikmesriiki tagama asjakohaste meetmete võtmise, nii et pädevatel asutustel on võimalik kasutada oma ülesannete täitmiseks vajalikke järelevalve- ja uurimisvolitusi. Selleks, et Finantsinspeksioon saaks teostada järelevalvet krüptovarateenuse osutajate ja lepinguriigi krüptovaraturu osaliste Eesti filiaalide üle, kehtestatakse neilt asjakohase teabe saamiseks käesolev määrus.

4. Määruse mõju

Krüptovarateenuse osutajad. 2026. aasta jaanuari seisuga ei ole krüptovarateenuse osutamiseks väljastatud ühtegi Finantsinspeksiooni tegevusluba (seega sihtrühma suurus on hetkel 0), kuid see tõenäoliselt muutub. Nimelt peavad Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi *RahaPTS*) alusel virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks tegevusluba omavad ettevõtjad (2026. aasta jaanuari seisuga on neid 36) oma tegevuse uute MiCA määruse ja KrüTS nõuetega kooskõlla viima hiljemalt 2026. aasta 1. juuliks, kui soovivad krüptovarateenuse osutajana tegevust jätkata (sh saada Finantsinspeksiooni tegevusloa). Seni on neil RahaPTS 54¹ lõike 3 alusel kohustus esitada RahaPTSis sätestatud ülesannete täitmiseks vajalikke andmeid sisaldavad aruanded Rahapesu Andmebüroole. See muutub ja käesoleva määrusega kehtestatud aruandeid hakatakse esitama Finantsinspeksioonile.

Kui võrrelda hetkel RahaPTS alusel kehtestatud aruandeid⁶ ja käesoleva määruse alusel kehtestatud aruandeid, siis virtuaalvääringu teenuse pakkujad on kohustatud koostama tegevuse üldandmete aruande, hooldsusmeetmete aruande, osutatud virtuaalvääringu teenuste aruande, klientide vara aruande, bilansi aruande ja kasumiaruande. Seega, kui virtuaalvääringu teenuse pakkuja soovib jätkata tegevust krüptovarateenuse osutajana, siis edaspidi ei ole vaja Finantsinspeksioonile esitada tegevuse üldandmete aruannet ja hooldsusmeetmete aruannet, kuid esitada tuleb usaldatavusnõuete aruanne ja finantsvarade aruanne. Seega mõjutab määrus vähem neid, kes juba esitavad RahaPTS alusel aruandeid, ning rohkem uusi turule tulijaid.

Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise siseriikliku riskihinnangu⁷ kohaselt on virtuaalvääringu teenuse pakkujate sektori riskide maandamisele kaasa aidanud teenuse pakkujate kohustuslik regulaarne aruandlus. Aruannetega kogutav info võimaldab Rahapesu Andmebürool ja järelevalveasutustel tõhustada strateegilist analüüsi ning teha paremat järelevalvet virtuaalvääringu teenuse pakkujate sektori üle ning vältida ja ennetada riske. Käesoleva määruse eelnõu eesmärk on tagada, et ka edaspidi on pidevalt olemas värske

⁶ [Krediitiasutustele ja virtuaalvääringu teenuse pakkujatele aruandekohustuse kehtestamine–Riigi Teataja](#)

⁷ [NRA 2025 RP raport 01.10.pdf](#)

ülevaade sektoris toimuvast ja nende riskidest ning võimaldab võtta kasutusele riskide maandamiseks sobivad mehhanismid, mistõttu küsitakse aruannetega üksnes vajaduspõhist teavet. Kuigi ettevõtjad avaldavad seaduse alusel majandusaasta aruande, mis sisaldab bilanssi ja kasumiaruannet ning kajastab ettevõtja finantsseisundit ja majandustulemust tervikuna vastavalt raamatupidamise seadusele ja kohaldatavale finantsaruandluse standardile, siis järelevalvelise bilansi aruande ja kasumiaruande eesmärk on saada järelevalvevajadustest lähtuvalt teenusespetsiifilist teavet.

Finantsettevõtjad. Määrus kohaldub ka KrüTS § 6 alusel krüptovarateenuse osutamiseks õigust omavatele krediidasutustele, e-raha asutustele, investeerimisühingutele, eurofondi ja alternatiivfondi fondivalitsejatele, väärtpaberite keskdepositooriumile ja reguleeritud väärtpaberituru korraldajatele. 2026. aasta jaanuari seisuga on ühel investeerimisühingul õigus osutada ka krüptovarateenuseid. Võrreldes tegevusloaga krüptovarateenuse osutajatega tõuseb nende halduskoormus mõnevõrra vähem, kuna osa teabest esitatakse järelevalvele muude finantssektori aruannete alusel.

Filiaalid. Ühtegi teise lepinguriigi krüptovarateenuse osutaja ega varapõhise tokeni emitendi filiaali Eestis asutatud pole. Piiriüleselt osutab Eestis teenust 42 ettevõtjat, kuid neile käesolev määrus ei kohaldu.

Finantsinspeksioon on sõltumatu finantsjärelevalve ja kriisilahenduse asutus, tehes riskipõhiselt riiklikku finantsjärelevalvet pankade, kindlustusandjate, kindlustusvahendajate, investeerimisühingute, fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide, makseasutuste, e-raha asutuste, krediidiandjate ja -vahendajate, ühisrahastusteenuse osutajate, krediidiinkassode ning krüptovara- ja väärtpaberituru üle.

Finantsinspeksioon tegutseb Eesti riigi nimel ja seisab hea selle eest, et finantsturg oleks stabiilne, usaldusväärne ning läbipaistev. Samuti hoolitseb Finantsinspeksioon selle eest, et pankade kriitilised funktsioonid jätkuksid kriisiolukordades ja hoiustajate, investorite ning muude klientide vahendid oleksid piisavalt kaitstud. Finantsjärelevalves ja finantskriiside lahendamisel lähtub Finantsinspeksioon avalikust huvist, nagu see on sätestatud õigusaktides. Finantsinspeksiooni tegevust ei rahastata riigieelarvest, vaid järelevalve- ja menetlustasudest, mida maksavad turuosalised.

2024. aasta lõpu seisuga töötas seal 137 inimest.

Kavandatav aruandluskohustus suurendab Finantsinspeksiooni koormust seoses esitatavate aruannete vastuvõtmise, kontrollimise ja andmete töötlemisega, ent see on põhjendatud ja vajalik, et tagada järelevalve õigeaegne, riskipõhine ja piisava detailsusega teostamine. Sellega kaasnevad kulud on seotud töötajate, IT-lahenduste haldus ja siseprotseduuride koordineerimine.

Kokkuvõte. Kuigi määruse rakendamine toob kaasa täiendava koormuse nii järelevalveasutusele kui ka aruandekohustuslastele, kaalub sellest tulenev kasu – eelkõige järelevalve tõhususe paranemine ja riskide varajane tuvastamine – üles kaasnevad kulud.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega ei kaasne koormust riigieelarvele ning see ei too endaga kaasa muudatusi fiskaalpoliitikas. Krüptovaraturu osaliste järelevalvega seotud kulutused kaetakse

Finantsinspektsiooni finantsjärelevalve subjektide poolt tasutavast järelevalvetasust. Määruse rakendamisega ei kaasne tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Finantsinspektsioonile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Pangale, Pangaliidule, FinanceEstoniale, MTÜ Web3 Kojale, Eesti Digivara Liidule, Eesti Advokatuurile, Rahapesu Andmebüroole, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja Lightyear Europe AS-le.

Kooskõlastamisele ei eelnenud eraldi huvirühmade kaasamine ega avalik konsultatsioon.